

ЗАДІЯННЯ ПРИРОДООХОРОННОГО ПОТЕНЦІАЛУ АУТСОРСИНГУ В РЕФОРМУВАННЯ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ

І.М. Дубіненко, маг., О.Р. Губанова, д. екон. н., проф.
Одеський державний екологічний університет, м. Одеса
askoldov@ukr.net

Реформування житлово-комунального господарства (ЖКГ) визначено одним з пріоритетних векторів розвитку країни і спрямоване на здійснення комплексу заходів щодо формування нових організаційно-правових форм, зміни економічних відносин, перетворення законодавчої та нормативної бази, проведення технічного переоснащення та модернізації галузі з метою підвищення ефективності та надійності її функціонування, забезпечення сталого розвитку для задоволення потреб населення і господарського комплексу в житлово-комунальних послугах відповідно до встановлених нормативів і національних стандартів [1].

Головною стратегічною метою реформування ЖКГ є підвищення якості життя населення шляхом поліпшення житлових умов, збереження житлового фонду й підвищення рівня житлово-комунального обслуговування громадян відповідно до діючих стандартів якості.

За оцінками експертів, ЖКГ може бути потенційно прибутковим ринком зі стабільним попитом, розміри якого оцінюються в сотні мільярдів гривень [2]. Проте надання житлово-комунальних послуг належить до видів економічної діяльності, що найбільш нераціонально витрачають цінні природні ресурси. Так, ЖКГ України за обсягами енергоспоживання займає третє місце після енергетики та чорної металургії, при цьому, витрачає приблизно 20% паливно-енергетичних ресурсів, 20% електричної та 30% теплової енергії, що споживаються національною економікою [3].

У традиційному розумінні, ЖКГ – це галузь, яка забезпечує першочергові потреби населення та суттєво впливає на створення необхідних умов для функціонування всього господарства країни, тобто є сукупністю окремих господарств, що спеціалізуються на наданні житлово-комунальних послуг. Відповідно до іншого методологічного підходу, запропонованого в [4], ЖКГ є матеріально-виробничою основою ринку комунальних послуг. Отже, сутність реформування ЖКГ полягає у поліпшенні якості надання житлово-комунальних послуг за рахунок створення конкурентного середовища на ринку продукту кінцевого споживання, що задовольняє найважливіші людські потреби.

З огляду на те, що ринок є сферою обертання та створення товару, його обслуговування, транспортування до споживача, а також й безпосередньо процесом споживання, товаром на ринку житлово-комунальної сфери виступають житлово-комунальні послуги, попит на які

формують саме їх споживачі. Чинниками, що впливають на величину попиту, зазвичай вважаються: ціна послуги та доход споживача. Проте сьогодні чутливим для споживача фактором стає якість послуги, зокрема, її екологічність - комплекс властивостей, що відображає здатність наданої послуги не завдавати шкоди навколишньому природному середовищу та здоров'ю людини.

Слід зазначити, що споживач, перш за все, зацікавлений екологічністю послуги на етапі її «кінцевого використання», тобто він має бути впевнений, що послуга, яка надана йому, не вплине на його особисте здоров'я та стан довкілля. Для суспільства екологічність послуги є важливою на всіх етапах її «життєвого циклу», оскільки на кожному з них може скластись ситуація, коли шкода навколишньому середовищу буде суттєво перевищувати вигоду споживача від одержання послуги. Враховуючи це, всі стадії процесу надання житлово-комунальних послуг мають бути екологічно безпечними.

Отже, досягнення мети реформування ЖКГ, крім створення конкурентного середовища та запровадження ринкового механізму функціонування галузі, вимагає екологізації діяльності в цій сфері, що обумовлює доцільність застосування ефективних ринкових інструментів з відповідним природоохоронним потенціалом.

Метою даного дослідження є обґрунтування можливості використання екологічного аутсорсингу в якості інструменту створення конкуренції в житлово-комунальній сфері з урахуванням екологічного фактору.

Найчастіше під аутсорсингом розуміють форму організації господарської діяльності, що забезпечує оптимізацію діяльності суб'єкта господарювання за рахунок зосередження на основному предметі діяльності та передачі побічних функцій зовнішнім виконавцям.

Для визначення функцій, які можна передавати в аутсорсинг, використовують метод, що базується на побудові матриці компетенцій аутсорсингу [5]. Важливим є те, що на відміну від послуг абонентського обслуговування (сервісу та підтримки), котрі носять разовий, епізодичний, випадковий характер, в аутсорсинг передаються функції професійної підтримки безперервної працездатності окремих систем та інфраструктури на основі довготермінових зв'язків.

Аутсорсинг використовується суб'єктами господарювання для скорочення витрат і підвищення якості виконання окремих завдань, процесів або виробничих функцій; він дозволяє замінити частину постійних витрат змінними, забезпечує спрямування вивільнених коштів та зусиль підприємства на реалізацію базових функцій.

За оцінками фахівців, ефективність від реалізації цього інструменту дозволяє підприємству зменшити операційні витрати майже на 35% та підвищити дохідність капіталу в середньому на 6%. Наприклад, у США послугами професійних аутсорсерів користуються близько 60% компаній і

фірм, у Європі – близько 45%. В 2000 році обсяг світового ринку аутсорсингу складав 45,6 млрд. дол. США, в 2013 році він збільшився майже вдвічі, досягнувши цифри в 82,9 млрд. дол. США [6].

Останнім часом серед видів аутсорсингу поширення набуває екологічний аутсорсинг, під яким найчастіше розуміють діяльність, що полягає в повній або частковій передачі функцій адміністрування природокористування та екологічної звітності фахівцям в сфері захисту довкілля, не працюючим на підприємстві.

Можна стверджувати, що аутсорсинг здатний активізувати реалізацію природоохоронних функцій за рахунок іманентних йому інвестиційних можливостей, тобто він має відповідний природоохоронний потенціал екологічного регулювання [7].

Перевагами екологічного аутсорсингу є:

- концентрація власних ресурсів на реалізації ключових компетенцій за допомогою передачі природоохоронних функцій в зовнішнє управління компаніям, що спеціалізуються в цій сфері;
- зниження собівартості переданих функцій за рахунок вузької спеціалізації аутсорсерів, що дозволяє мінімізувати вартість і досягти необхідної якості виконуваних робіт внаслідок «оптового» продажу своїх знань і умінь, а також наявності конкурентного середовища;
- отримання доступу до ресурсів, які відсутні у замовника;
- використання новітніх природоохоронних технологій та обладнання, придбаних і освоєваних аутсорсерами за рахунок ефекту «оптових» продажів результатів своєї діяльності;
- досягнення високого рівня надійності внаслідок виконання аутсорсерами численних однотипних задач, рішення яких дозволяє накопичити значний практичний досвід у природоохоронній сфері;
- можливість диверсифікації ризиків між суб'єктом господарювання та аутсорсером в результаті делегування останньому відповідальності за виконання конкретного природоохоронного завдання.

Як недоліки екологічного аутсорсингу слід розглядати:

- необхідність здійснення постійного моніторингу функцій і процесів, що делегуються аутсорсеру;
- обмежена кількість надійних аутсорсерів, які спеціалізуються на вирішенні природоохоронних завдань;
- потенційна монополія можливого аутсорсера;
- зниження оперативності виконання делегованих функцій нижче необхідного рівня;
- збільшення витрат на реалізацію делегованих аутсорсеру природоохоронних функцій;
- відсутність детально опрацьованого технічного завдання.

Сьогодні в сфері ЖКГ аутсорсинг вже застосовують при обслуговуванні внутрішньобудинкової інфраструктури, телекомунікацій,

нарахуванні квартплати тощо.

За своїм змістом більшість природоохоронних функцій підприємств житлово-комунальної сфери є такими, що ефективніше можуть виконуватися спеціалізованими екологічними організаціями. Й вже сьогодні вивезення побутового сміття та обрізка дерев здійснюються профільними організаціями, які забезпечені відповідним обладнанням, професійними кадрами, мають значний досвід у вирішенні конкретних завдань, виконують роботу з меншими витратами та більш якісно. Так, на прикладі реалізації програми енергозбереження одним з підприємств сфери житлово-комунального господарства м. Одеси, доведено, що в разі використання аутсорсингової схеми економія річних витрат на електроенергію складатиме майже 167 тис. грн., які можна спрямувати на інші цілі.

Висновок про доцільність застосування екологічного аутсорсингу, зокрема, при реформуванні ЖКГ, має робитися не тільки за вартісною оцінкою одержаних результатів, а й на підставі якісних показників природокористування, за якими визначатиметься важливий критерій сталого розвитку галузі - екологічність житлово-комунальних послуг.

Перелік посилань

1. Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020» : Указ Президента України від 12.01.2015 №5/2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>.
2. Житлово-комунальна сфера: у пошуках господаря [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.caseukraine.com.ua>
3. Малюта О.В. Ресурсосбережение в сфере предоставления жилищно-коммунальных услуг [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://dspace.nbuiv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/4345/st_45_23.pdf?sequence=1
4. Чижова Т.В. Інноваційна стратегія реформування житлово-комунального господарства : автореф. дис. канд. екон. наук : 08.02.02 / НАН України. Ін-т проблем ринку та екон.-екол. досліджень – Одеса, 2007.– 19 с.
5. Евдокимов Н.А. Аутсорсинг и инсорсинг как инструменты управления затратами [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://systech.miem.edu.ru/2004/n2/Evdokimov2.htm>.
6. Кулиняк І.Я., Глянцева О.І. Тенденції розвитку світового ринку аутсорсингу // Науковий вісник НЛТУ України. – 2014. – Вип. 24.2. – С. 259-264.
7. Губанова Е.Р. Определение природоохранного потенциала аутсорсинга // Дні науки ‘2005 : міжнар. наук.-практ. конф., 15-27 квітня 2005р. : матеріали конф. - Дніпропетровськ, 2005. – Т. 6. Економіка підприємства та промисловості. — С. 88-89.